

**VÝHLED V OBLASTI STANDARDIZACE GEOGRAFICKÝCH
JMEN V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 2016 – 2020**

Zpracovala: Názvoslovná komise Českého úřadu zeměměřického a katastrálního

Schválil: Ing. Karel Večeře, předseda

Dne 29.01.2016, čj. ČÚZK-01919/2016-22

Vydal: Český úřad zeměměřický a katastrální

OBSAH:

- 1 Úvod
- 2 Současný stav standardizace
 - 2.1 Zabezpečení standardizace geografických jmen
 - 2.2 Spolupráce při standardizaci geografických jmen
 - 2.3 Zveřejňování standardizovaných geografických jmen z území ČR a mimo území ČR
- 3 Záměry a cíle
 - 3.1 Spolupráce při standardizaci geografických jmen
 - 3.2 Zveřejňování standardizovaných geografických jmen z území ČR a mimo území ČR
- 4 Závěr

1 Úvod

- 1.1 Geografická jména jsou součástí kulturního dědictví národa, zrcadlí se v nich socioekonomické poměry, popisují přírodní a antropogenní jevy. Geografická jména napomáhají k jasné a přehledné komunikaci při vyhledávání prostorových informací a jejich využívání. Současné technologie umožňují lepší získávání a zpracování názvoslovných informací a jejich zpřístupnění uživatelům. Úloha standardizovaných jmen roste. Souvisí to i s poměrně rychlým ústupem variantních a tradičních, ale i nářečních jmen. Roste i důležitost úprav jmen v rámci standardizace (spisovná česká podoba, pravopis, přepis, diakritika a výslovnost), a to především u jmen z území mimo Českou republiku (dále jen „ČR“).
- 1.2 Standardizace je koncepční cílevědomou činností. Jména se standardizují v souladu s pravidly českého pravopisu a s přijatými Jazykovými pravidly pro standardizaci jmen nesídelních geografických objektů z území ČR a Jazykovými pravidly pro standardizaci jmen sídelních a nesídelních geografických objektů mimo území ČR. Přitom se respektují i mezinárodní zásady a doporučení organizace United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN).

2 Současný stav standardizace

2.1 Zabezpečení standardizace geografických jmen

- 2.1.1 Jednotné provádění standardizace jmen nesídelních geografických objektů z území ČR a jmen sídelních a nesídelních geografických objektů z území mimo ČR zajišťuje v souladu s ustanovením § 3 odst. 1 písm. a) bodu 4 zákona č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, Český úřad zeměměřický a katastrální (dále jen „Úřad“). Úřad podle § 3 odst. 1 písm. g) téhož zákona schvaluje standardizovaná jména geografických objektů.
- 2.1.2 Standardizace geografických jmen je podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. i) zákona č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, zeměměřickou činností ve veřejném zájmu.
- 2.1.3 Zásady pro úpravu a užívání geografického názvosloví z území ČR jsou stanoveny v Jazykových pravidlech pro standardizaci jmen nesídelních geografických objektů z území České republiky ze dne 9. 2. 2015, čj. ČÚZK-18626/2014-22.

2.2 Spolupráce při standardizaci geografických jmen

2.2.1 Spolupráce v rámci ČR

Na standardizaci geografických jmen z území ČR se největší měrou podílí sekretariát Názvoslovné komise (dále jen „SNK“). Zpracovává data předaná katastrálními úřady v rámci obnovy katastrálního operátu a data předaná odborem sběru dat ZABAGED[®] Zeměměřického úřadu (dále jen „ZÚ“) a také data zaslaná různými institucemi, úřady a občany.

2.2.2 Mezinárodní spolupráce

Příprava standardizace geografických jmen sídelních a nesídelních z území mimo ČR je zajišťována především pracovními skupinami Názvoslovné komise Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (dále jen „NK“). Standardizace názvosloví je součástí mezinárodních aktivit koordinovaných UNGEGN. Jde o spolupráci v rámci Skupiny zemí východní, střední a jihovýchodní Evropy (East Central and South-East Europe Division, zkr. ECSEED) a pracovní skupiny pro exonyma (UNGEGN Working Group on Exonyms). V rámci příhraniční spolupráce se uskutečňují pravidelné schůzky s názvoslovnými komisemi sousedících slovanských států (Polsko, Slovensko).

V rámci EuroGeographics (sdružení evropských národních zeměměřických a katastrálních služeb) byla v roce 2012 službě EuroGeoNames poskytnuta data pro spuštění testovacího provozu vyhledávací služby.

2.3 Zveřejňování standardizovaných geografických jmen z území ČR a mimo území ČR

2.3.1 Pro zveřejňování aktuálních standardizovaných jmen je preferováno použití webových služeb a aplikací. Jména z území ČR je možné zobrazovat, vyhledávat a připojovat jako WMS službu Geoportálu ČÚZK <http://geoportal.cuzk.cz/> (dále jen „Geoportál“), a to i s dalšími atributy. Jména z území mimo ČR je možné vyhledávat na <http://jmenasveta.cuzk.cz>.

2.3.2 Vydávání názvoslovných publikací z řady OSN-ČR

V souladu s Konceptí převodu názvoslovných publikací Českého úřadu zeměměřického a katastrálního do digitální podoby a jejich publikování v této podobě je možno nová vydání názvoslovných publikací ve formátu PDF stáhnout z Geoportálu.

2.3.3 Vznik databáze pro geografická jména mimo ČR

Od roku 2014 existuje databáze na platformě PostgreSQL, ve které jsou uložena data, zveřejněná v publikacích Česká jména moří a mezinárodních území a Jména států a jejich územních částí z ediční řady Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR. Prostorová složka je tvořena SDE Geometry. Jména jsou kartograficky zpracována v souřadnicovém systému WGS 84 / Web Mercator. Z dat je publikována webová mapová služba (WMS) prostřednictvím ArcGIS Serveru. Tuto službu je možné využít v libovolné aplikaci podporující práci s WMS. K prohlížení dat byla vytvořena aplikace, která přistupuje jak k datům přímo v databázi, tak používá WMS pro zobrazení jmen v mapě. Dostupná je na URL <http://jmenasveta.cuzk.cz>. Do databáze se postupně doplňují jména z nových vydání publikací z řady Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR.

3 Záměry a cíle

3.1 Spolupráce při standardizaci geografických jmen

3.1.1 Spolupráce v rámci ČR

Na standardizaci geografických jmen se nadále budou kromě NK a SNK podílet katastrální úřady a odbor sběru dat ZABAGED® Zeměměřického úřadu.

Bude rozšířena spolupráce při standardizaci s mimoresortními správci datových sad, obsahujících geografická jména. Jedná se především o Ministerstvo zemědělství a správce Centrální evidence vodních toků a Evidence vodních nádrží, Ministerstvo vnitra – úsek státních hranic, Ministerstvo zahraničních věcí – jména států, Český statistický úřad – jména států, názvy sídelních a správních jednotek, Ministerstvo životního prostředí – Ústřední seznam ochrany přírody. Do této spolupráce budou aktivně zapojeni členové NK z uvedených resortů.

Bude publikován výběr jmen ve formátu PDF jako názvoslovná publikace Geografická jména České republiky (bod 3.2.3) a jednotlivá jména bude možné vyhledávat na Geoportálu ČÚZK.

Bude aktualizována publikace Vyšší geomorfologické jednotky. Aktualizována bude na základě rozboru rozdílů v pojmenování jednotek v této publikaci a v seznamu zpracovaném skupinou odborníků – geomorfologů, jejíž činnost organizuje ZÚ. Ještě před aktualizováním publikace budou v roce 2016 výsledky rozboru rozdílů zveřejněny na Geoportálu.

3.1.2 Mezinárodní spolupráce

Bude pokračovat spolupráce v rámci UNGEGN zejména v těchto pracovních skupinách:

- ECSEED (Středovýchodní a jihovýchodní evropská divize),
- pracovní skupina pro exonyma (jednání této pracovní skupiny v roce 2017 je plánováno v Praze).

Bude zajištěna účast na jednání 11. konference OSN pro standardizaci geografických jmen v roce 2017 (11th United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names 2017).

Bude zajištěna účast na pravidelných schůzkách názvoslovných komisí sousedících slovanských států (Polsko, Slovensko).

Bude zahájena spolupráce se Ständiger Ausschuss für geographische Namen (StAGN), názvoslovnou komisí pro německy hovořící státy se sídlem ve Frankfurtu nad Mohanem.

3.2 Zveřejňování standardizovaných geografických jmen z území ČR a mimo území ČR

3.2.1 Databáze geografických jmen z území ČR

Bude připraven pracovní postup standardizace a aktualizace názvosloví ve spojení s databází Geonames a názvoslovným obsahem katastrální mapy. Výsledkem bude sjednocení standardizovaného názvosloví z databáze Geonames s názvoslovím vedeným v katastrální mapě do roku 2020.

3.2.2 Databáze geografických jmen z území mimo ČR a její rozvoj

Databáze bude doplňována dalšími daty v závislosti na vydávání Geografických názvoslovných seznamů OSN – ČR (bod 3.2.3).

Na rozšíření o nová data z názvoslovných seznamů je databáze připravena. Využijí se stávající číselníky, případně se rozšíří jejich obsah o nové položky, a vytvoří se další potřebné tabulky pro nová data. Data se kartograficky zpracují a též uloží do databáze. Pro každý názvoslovný seznam v databázi bude vytvořena a publikována WMS služba. Aplikace bude o tyto nové názvoslovné seznamy postupně rozšířena.

Pro jména objektů nacházejících se v blízkosti pólů budou pro všechny názvoslovné seznamy v databázi vytvořeny další dvě služby v souřadnicových systémech: WGS 84 / Arctic a Antarctic Polar Stereographic. Každý názvoslovný seznam může být publikován několika službami, a to v projekcích WGS 84 / Web Mercator, Arctic a Antarctic Polar Stereographic, případně dalších. Všechny budou zpřístupněny formou WMS i v aplikaci.

Pro všechny nové seznamy bude využita služba „Hlášení chyb“. Uživatel v aplikaci popíše chybu do připraveného formuláře, volitelně zadá kontaktní údaje a záznam odešle. Jím vyplněné údaje se uloží do databázové tabulky a vybraným pracovníkům SNK přijde upozorňující e-mail.

Cílový stav:

- Databáze, kde budou uložena veškerá data geografických názvoslovných seznamů OSN – ČR týkající se celého světa (názvosloví výhradně z území ČR zde uloženo nebude).
- Publikace kartograficky zpracovaných názvoslovných dat formou WMS, případně dalších služeb.
- Aplikace pro zobrazování a vyhledávání dat z databáze, která bude sloužit též jako přístupový bod ke všem názvoslovným seznamům uloženým v databázi.
- Služby „Hlášení chyb“ využitelné ve všech aplikacích.

3.2.3 Harmonogram vydávání geografických názvoslovných seznamů a jejich propojení s databází

Jméno publikace	Rok vydání	Ediční řada	ISBN	Vydání	Plán dalšího vydání
Česká jména moří a mezinárodních území	2014	Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR	978-80-86918-71-6	1. vyd.	po roce 2020
Index českých exonym	2011	Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR	978-80-86918-64-8	2. vyd.	2016
Jména států a jejich územních částí	2009	Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR	978-80-86918-57-0	4. vyd.	2019
Jména států a jejich vybraných územních částí Evropa	2005	Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR	80-86918-00-9	1. vyd.	ne
Geografická jména České republiky	2002	Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR	80-902321-6-7	1. vyd.	2016
Vyšší geomorfologické jednotky České republiky	1998	Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR	80-901212-7-6	1. vyd.	ne
Toponymic Guidelines of the Czech Republic	1997	Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR	80-902321-0-8	1. vyd.	2019
Jména Evropy	2016	Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR		1. vyd.	
Historická jména České republiky	2017	Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR		1. vyd.	

4 Závěr

Z tohoto „Výhledu v oblasti standardizace geografických jmen v České republice v letech 2016 – 2020“ budou vycházet roční pracovní plány NK.